

Kontrast®

A Y L I K F O T O Ğ R A F G A Z E T E S İ

GÜNCEL

İNSANLIK SUÇUNUN FOTOĞRAFTAKİ YANSIMASI

Hepimiz aynı fotoğraflara bakıyor, küfrediyor, lanetliyor, kınıyor ama bir şey yapmıyor; başımıza gelmedikçe hiçbir tepki göstermiyoruz.

2

SOHBET

Adnan POLAT

Babamla yollarımız ayırdığımız zaman, fotoğrafı çok seviyordum. Benim için gerçekten bir yaşama biçimiydi.

4

İŞIKLA YAZANLAR

Gülnoz ÇOLAK

Fotoğrafçılığının her döneminde yeterli ekipman ile çalışma yapacağı asgari düzeydeki alanlara sahip olan sanatçıya göre, tazelik onu yoran bir olgu.

6

KONTRAST
DÜŞÜNCELER

Gültekin ÇİZGEN

Sanatçı da insan olarak dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir coğrafyada doğar ve yaşanan tarihi sirtlanir, çevresiyle beslenir. Buna "yerel ortam" diyoruz.

8

FOTOĞRAF
ANLAMLANDIRMA

İleriş TEZER

Bakınca insan önce gülümsüyor. Arkasından sıcak sevgi dolu bir duygu kaplıyor içini bakanın. Sonra başlıyoruz düşünmeye.

11

AFSAD

AYIN FOTOĞRAFLARI
SERGİSİ

13

KITAP

AKLA KARA ARASI

Her şeye karşın, araştırmacı Quentin Bajac, okuyucuya, söz konusu yıllar içinde fotoğrafın sosyal gücü üzerine güçlü bilgiler getiriyor.

14

SOHBET

Üç kuşaktır geçimini stüdyo fotoğrafçılığıyla sağlayan bir ailenin son temsilcisi Adnan Polat... Ancak onun fotoğrafla ilişkisinin bununla sınırlı kaldığını söylemek mümkün değil. Yaptığımız sohbeti okuduğunuzda Adnan Polat'ın kabına sığmayan kişiliği ve fotoğrafçı kimliğiyle karşılaşacaksınız.

Gazete Kontrast: Fotoğraf baba mesleğiniz değil mi? Nasıl başladığınızı bize anlatır mısınız?

Adnan Polat: Baba mesleği... Tabii önce işin ticari boyutunda, zanaatsal boyutunda diyelim, doygunluğa ulaştım, sonra kendim için çekmeye başladım. Başta bu işi parasal kaygılarla yapıyordum. Daha sonra değişti. Tabii arkadaşların da çok büyük etkileri var. O tarihte Çerkes Karadağ'ın, Merter Oraflı'nın, Eren Özdemir'in, arkadaşlarımızın

da çok katkılan oldu. Atilla Cangır hocamın, Cahit Kalenderoğlu ve rahmetli ustamız Mustafa Türkyılmaz gibi birtakım gelen giden arkadaşların da katkısı çok büyük oldu doğrusu. Daha çok kendim için fotoğraf çekmeye, yapmaya yönlendirdiler beni diyebilirim.

G.K.: Genelde bu işi ticari olarak yapanlarda bir süre sonra sanat körelir. Sizde tam tersine giderek artmış.

Fotoğraf sanatı sizin bir fotoğrafta, fotoğrafın kendi gücünü kullanarak, kendi gerçekliğini yansıtanızdır. Ben size Alanya Kalesi'nin fotoğrafını bir açımdan çekip verdiğim zaman ben bunu kendi adıma fotoğraf sanatı olarak kabul etmiyorum. Yorum olmak zorunda.

AP: Evet arttı. Babamla yollarımızı ayırdığımız zaman, fotoğrafı çok seviyordum. Benim için gerçekten bir yaşama biçimiydi. Acaba, endüstriyel bir yer açıp da ticari fotoğraf yapıp, hem zevkimi sürdürsem hem de para kazansam mı dedim ama bu bir matematik meselesi. Ben işin ticari boyutuna öncelik tanıdım diyelim, çünkü çocuk büyütüyorsunuz, okutacaksınız. Hayat çok önemli. Kendimi hiçbir zaman tüccar gibi görmedim. Aslında çok iyi bir satıcıym, herkes bilir. Ama inanın bana, bundan 25 yıl önce çok iyi bir tüccar, çok paralı adam olmak gibi hedeflerim yoktu. Belki de başarılı olmamanın sebeplerinden biri de bu. Çok iyi bir fotoğrafçı olmak vardı ama... On - on beş yıl canımı dişime taktım, o altyapıyı hazırlamam gerekiyordu. Kendi altyapımı... Fotoğrafa daha çok zaman ve para ayırabileceğim, ayaklanımı güvenle yere basabileceğim platformu oluşturabilmek için.

İsa Özdemir: Avrupa'da bir "fotoğraf sanatçısı" kavramı var. Fotoğraflarını satarak geçiyorlar... Raporaj yapıldığı zaman bunun karşılığı ödeniyor, fotoğrafın dergide yayımlandığı için telif veriliyor. Sadece fotoğraf sanatının kendi ürettiği söylemlerden veya ürünlerden yaşamını sürdüren ve 24 saatini fotoğrafa ayıran bir kesim var. Ama bu Türkiye'de hakikaten zor.

A.P.: Fotoğraf son 20-25 yıldır Avrupa'da Amerika'da koleksiyonlara girmeye başladı. Bu sınıram Türkiye'de de önümüzdeki süreç içinde olacak. Birakin fotoğraf sanatçılığını, stüdyosundan para kazanıp ben artık çalışmayacağım diyen elli yaşında adam görmedim. Kendi sektörümde... Mümkün değil... Ki o para için yapıyor bu işi, sanat için yapan nasıl geçinecek? Ama fotoğraf resim gibi, heykel gibi koleksiyonlara girmeye başlayınca ki sinyaller öyle görünüyor, daha iyi olacağını düşünüyorum.

G.K.: En azından profesyonel olarak yaptığınız meslekle sevdiğiniz şey de ilintili...

A.P.: Çok şanslı bir insanım. Ben Tanrı'nın bana karşı özel bir zaafı olduğunu düşünüyorum. Ben istemesem de fotoğraf konuşuyoruz. Seviyorum ve sevdiğim işten hayatımı kazanıyorum. Ticari ve sanatsal bakışım da çok farklıdır, ikisini birbirine karıştırmadan yürütmeye çalışıyorum.

G.K.: Peki, fotoğrafta sizi besleyen özel bir şey var mı? Bir esin kaynağı, sizi motive eden bir şeyler?

A.P.: Dostlar, diyebilirim. İşte İsa Özdemir diyebilirim, Çerkes Karadağ, Mehmet Aslan Güven, Adnan Veli Kuvanlı ve İhsan Derman. Biz hep oturup fotoğraf konuşuruz. Çok fazla fotoğraf albümlerine bakmıyorum. Çünkü o fotoğrafların insanların hafızasında kalarak taklide yol açtığını düşünüyorum.

Yaptıklarımı kendim bulmuşumdur, kendim düşünmüşümdür. Sizin elinizde değil bu. Bilinç altına yerleşiyor, o tarz çalışmaya başlıyorsunuz. Ben asla o albümlere gerçekten bakmam. Bir Ansel Adams'ı bilirim, bir David Hamilton'u bilirim, ama David Hamilton'a takıntılı olduğum bir dönem beş altı albümünü aldım; benim fotoğraflarım da bir dönem öyle oldu. İnsan düşündüğü şeyin doğru olup olmadığını karşılaştırır. İyi bir öğrenci misiniz, ders çalışma yönteminiz nasıl, bunu görmek için yanınızdaki arkadaşınıza bakarsınız. Şoföre bakarsınız, "Ha ben kullanırken şu hataları yapıyorum." dersiniz. Belli çizgileri gördüğünüz zaman da bu böyle ki ben de sanıyorum öyle yakaladım. Zannetmiyorum ki çok fazla yayın, bilgisayar, internetten fotoğrafa bakmış olayım.

G.K.: Hala bundan kaçınıyor musunuz?

A.P.: Hep kendim düşünüyorum. Akil defterim var mesela, oraya bizzat; "yaşlı ellerini çek, yaşlı yüzlerini çek, şöyle yap, böyle çek, ışığı şöyle kullan..." diye yazmışım. Konularımı hep yazmışımdır. Eskizlerim önce.

İ.Ö.: Senin çalışmalarında; böyle tek tek, kopuk kopuk fotoğraf yok. Arınna ile ortaya çıkan bir konsept çalışma var. Yine Panoramik Öyküler ile şimdi ortaya çıkan ve belki uzun yıllara yayılan bir konsept çalışma var. Bunu bilinçli olarak tercih ediyorsun zaten.

A.P.: Kesinlikle. Vizörümün arkasından baktığım an, hemen birkaç kareyi arka arkaya düşünürüm.

G.K.: Peki bu, öyküleme gibi tehlikeli bir yere sürüklemiyor mu fotoğrafı?

A.P.: Seri fotoğraf değil, ayrı olacak. Birleştiği zaman bir konsepti, öyküyü oluşturacak. Yapanlara saygım sınırsız, ama ben nefret ediyorum öyle çalışmalardan zaten. Yapamam.

İ.Ö.: Her fotoğraf tek atımlık bir karedir değil mi?

A.P.: Tabii ki.

İ.Ö.: Mesela Jan Saudek bir fotoğraf çekiyor, öykü şeklinde. Kadının biri vazoyu alıyor, sonra sağa dönüyor, vazoyu elinden düşüyor, kırılıyor, çiçeği alıyor gidiyor... Aradan bir fotoğraf çeksen düzen bozuluyor.

A.P.: Aşın kurgusal buluyorum. Yani bir nevi lotoroman. Fotoğrafın kendi gerçekliğini de bozmamak lazım bana göre. Fotoğrafçının kendi gerçekliği var.

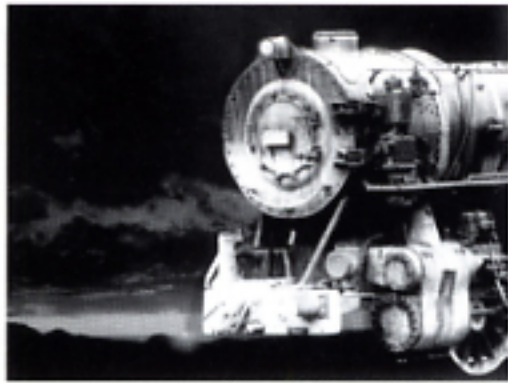
G.K.: Sizce fotoğraf sanatı nedir, nasıl olmalıdır?

A.P.: Her şeyde olduğu gibi bunda da kavram kargaşası var. Makinası olan konuşuyor fotoğraf sanatında da. Bence bir duruşu olmalı fotoğraf sanatının. Bir kaygısı olmalı. Layık olmalı. Yani her çektiğiniz fotoğrafı sanat eseri diye çıkaramazsınız.

İ.Ö.: Senin çalışmalarında gerçekliğin yeniden yorumlanması söz konusu. Belgesel, grafik yaklaşımların dışında, gerçekliğin yeniden yorumlanması.

A.P.: Kesinlikle. Kendi yorumunuzu katmak zorundasınız. Diğerini sanat eseri olarak görürseniz, o zaman işte bir sürü fotomuhabiri var, gazetede bir sürü fotoğraf, hepsi bunların sanat eseri. Şimdi bir yerde bir şeyleri ayırtmam lazım. Fotoğraf sanatı sizin bir fotoğrafta, fotoğrafın kendi gücünü kullanarak, kendi gerçekliğini yansıtanızdır. Ben size Alanya Kalesi'nin fotoğrafını bir açımdan çekip verdiğim zaman ben bunu kendi

adına fotoğraf sanatı olarak kabul etmiyorum. Yorum olmak zorunda. Aksi takdirde sapla saman çok karışır, zaten karışık durumda. Sanat fotoğrafını jüriyalist fotoğraflardan farklı kılan zaten bu üslubu ve tekniğidir. Sizin katkınızdır.

İ.Ö.: Panoramik Öyküler, isim olarak bakıldığında, biçimden ismini almış bir şey.

Fotoğraflara da baktığımızda biçim ön planda biraz. Işık ve renk soyutlamasına gittin. Bu da yeni kompozisyon biçimleri üretmene, bir anlamda gerçekliği de zorlamana neden oluyor.

A.P.: Ben hep şunu düşünmüştüm: "Bu tip fotoğraflarda, bu tip çalışmalarda, artık mekanın hiçbir önemi, anlamı kalmıyor.". Çünkü artık fotoğrafta görünen mekan orası değil. Zaten öyle olmadığı zaman belge fotoğraf oluyor. Takvim fotoğrafı gibi oluyor. Kınamıyorum; benim de öyle yüzlerce fotoğrafım var, belge olsun diye çektiğim fotoğraflar var. Yarı çoluğuma çocuğuma kalsın diye çektiğim bir sürü fotoğraf var. Mesela eskiden çektiğim Ayaş evleri fotoğrafları. Şimdi o evler yok. O fotoğrafları da çok seviyorum çünkü şimdi Ayaş'ı, halihazırda ne kadar çağırmanız da gözünüzde tam anlamıyla canlandıramazsınız. Ama o fotoğraflarda Ayaş'ı görüyorum. Onlar belge benim için. Tabii ki, estetik kaygılarla hareket etmişim; leke düzeni vs.

İ.Ö.: Yani belgesel üslupla sanatsal bir fotoğraf edinilemez mi?

A.P.: Edinilemez. Çok güzel bir soru. Sebep şudur: kendi üslubunda, fotoğrafın kendi gerçekliğini öne çıkaramazsın. Çıkarırsan, "sanat bu değil mi?" tartışması olur.

İ.Ö.: Peki, varolan gerçekliği sanatsal gerçekliğe dönüştürme aşamasında, daha klasik fotoğrafın yaklaşımları içinde kalarak; gerçekliğe çok müdahale etmeden de, fotoğrafta "işle bu da sanatsal bir görüntüdür" diyebileceğimiz bir noktaya taşıyabilir miyiz belge fotoğraflarını?

A.P.: Ben, taşıyamayacağımız kanaatindeyim. İyi bir fotoğrafır. Ama sanat olarak değildir. İşine dikkat edilmiş, tekniğine uyulmuş, leke düzenine bile belki dikkat edilmiştir ama bana göre sanat eseri değildir. Benim bale fotoğraflarım vardı, tam dansçının kulisten sahneye girdiği anda, hareketler bir yerde duruyor, net. İşte budur sanat benim için. Bu ben çektiğim için değil. Kendisinin algılamadığını size gösteriyorum ben. Fotoğrafın gerçekliğini ben sapırıyorum.

İ.Ö.: Peki Ara Güler sanatçı mı bu durumda mesela?

A.P.: Fotoğrafi çok iyidir. Çok severim. Çok iyi bir sanatçıdır benim için. Yüze yüz fotoğrafın gerçekliğini kullanıyor mu? Hayır. Ozan Sağdıç, Çerkes Karadağ. Benim isimlerim bunlardır. Ansel Adams, çalışmaları hoştur, güzeldir, çok tatlıdır. David Hamilton'ı severim. Jan Saudek, bazı fotoğraflarını, bu yeni akımı bilmiyorum. Ama ondan önceki fotoğraflarını severim. Yani 70'li yıllardan bahsediyorum.

G.K.: Fotoğrafın gerçekliğinin kolaj yoluyla da yeniden yarabildiği ürünler var. Onlar için yorumunuz nedir?

A.P.: O zaman bütün dengeler bozulabilir. Aynı bir akım olacak o zaman. Farklı isimde bir şey olacak. Resim, heykel, illüstrasyon gibi... Ben bir dijital fotoğraf gördüm; heykeller, köprüler birbirine girmiş, arada bir mürekkep balıç. Boyutları farklı. Hayırlı olsun, güle güle kullanınsınlar. O fotoğraf olmuyor bana göre.

İ.Ö.: Fotoğrafın klasik bir gerçeklik anlayışı var, oradan tamamen koparılmamış olması gerekir, tamamen koparıldığında illüstrasyona dönüşüyor diyorsun.

A.P.: Fotoğraf gerçekliğinin var olan gerçeklikten tamamen koparılmasına karşıyım. Belki o süreç içinde yavaş yavaş kopacak ama ben gene de bunun isminin fotoğraf olacağını düşünmüyorum. Kurallar vardır; sanatın kendine özgü, kabul görmüş kuralları vardır. Kendinizi her şekilde ifade edemezsiniz diye düşünüyorum. Benim için sanatın kriterleri, ansiklopedik tanımları yoktur. Benim için sanat, sizin algılamadıklarınızı,

göremediklerinizi anlatır. Ama kullandığınız dilin tekniğine sadık kalarak sunmalı insana. Disiplini tabii ki var. Yanlış anlaşılma olmasın; ben Photoshop'a karşı değilim, bilakis çok da seviyorum, bizim açmazlarımızın açarı oldu. Ayrıca dijital fotoğraflarda da kaygılar, düşünce fikir olursa, sanatın o görülmeyen soyut disiplinleri çerçevesinde, dijital fotoğrafa eyvallah. Benim kuşağım, Çerkes, İsa gibi insanlar tabii aslında yüzyılın son klasik fotoğrafçılarıydı. Bir taraftan plastik, bir taraftan dijital. Karanlık oda biliyor artık. Belki de sekiz-on yıla tarih olacak.

G.K.: Peki siz ne için fotoğraf çekiyorsunuz?

A.P.: Ben sadece: "Bu dünyada doğdum, büyüdüm, geliştim, öldüm... Bir Adnan Polat doğdu, yaşadı..." demek için çekiyorum. İz bırakmak arkadaşlar. Ben bu dünyada yaşadığımı izlerle belli etmek istiyorum. Çok önemli bir şey bu. Kendi misyonum olarak görüyorum onu.

İ.Ö.: Kendini fotoğraf sanatının neresinde görüyorsunuz? Ben oldum diyor musun?

A.P.: Ben fotoğraf serüveninde yüzde 40'larında olduğumu düşünüyorum. Arşiv olarak da düşünce olarak da. Asıl bundan sonra bekleyin diyorum. Üstelik bunu da üç-dört yıla sığdırmayı planlıyorum. Yeterli donanıma sahip olduğumu düşünüyorum. Bunu ekipman olarak da alabilirsiniz, düşünce olarak da. Bu yüzde altmış belki dört-beş yıl içinde göreceksiniz. Örneğin, Panoramik Öyküler basılıyor, malbaaya girmek üzere. Hernen arkasından yedinci ayda da retrospektif Anımsatmalar albümü çıkacak. O da 150 sayfalık. Bu ne demektir, iki albüm Türkiye gibi bir ülkede?

G.K.: Konuyu derneklere yöneltmek istiyorum. Nasıl bakıyorsunuz? AFSAD'a özellikle nasıl bakıyorsunuz?

A.P.: AFSAD çok sallantılı dönemler geçirdi ama son dönemler için kesinlikle kutluyorum. Çok seviyeli, çok düzeyli bir dernek. AFSAD'ı kutluyorum. Yaptığı işler çok hoş. Ben bir şeyi beğenirsem karışırım. Beğenmezsem karışmam. Gidişi çok çok iyi, çok da gurur duyuyorum.

İ.Ö.: Fotoğraf demeklerinin fotoğrafa bir katkısı olduğuna inanıyor musun?

A.P.: Elbette ama bireysellik çok başkadır. Hantallığı kaldırır. İnsanlar kendi güçleri, emekleriyle yaparlar. Bireysellik çok önemlidir. Ama demekler de bir yana... Teorik değildir, bu işin pratiği vardır. Derneklere belki bu pratik kısım hep daha sıcak, daha hızlı oluyor. Hatta okullara göre bile hızlı oluyor galiba.

G.K.: Derneğin işlevi nedir peki?

A.P.: Dernekler toplumsal aktivitelerdir. Her şeyden önce bir temasları vardır. Önemli olan ateşi alıp alevi büyütmek arkadaşlar. Sizi demek sanatçı yapar diye bir şey yok. Hayatın doğasına karşıdır bu. Sizdeki birtakım kıvılcımları şekillendirir. Ondan sonra kendi üslubunuzu, görüşünüzü ortaya koymak zorundasınız. Derneğe geldim, fabrika gibi, öbür taraftan sanatçı çıktım. Olmaz öyle şey...

G.K.: Toplumsal işlevleri nedir?

A.P.: İnsanlara ne yapar biliyor musunuz? Ankara'da yaşayan, azıcık ilgisi olan insanların ilgisini çekmek için sergiler açar, onlara estetik kaygılara nasıl bakıldığını gösterir. O anlamda etkisi olur. Eğer bir fotoğrafı görüp de "Ah, ben de çekeyim!" dersen insanlar... Bunu yapması bile büyük bir olaydır. Sonuç olarak fotoğrafın daha hız almasını, belki kendi disiplinini yani nasıl çekilir, teknik olarak estetik olarak da insanlara hissettirebilir. İçeridekiler için söylemiyorum. Dışarıdakiler için söylüyorum. İçeridekiler bir şekilde kendilerini ifade edebilecekleri bir dil için oraya gelmişlerdir. Benim düşündüğüm hep şudur, ben bu şehri, bu kadını, bu sokakları böyle görüyorum. Benim sadece insanlara ulaşmak için seçtiğim bir araçtır fotoğraf. Bunu resimle de heykelle de yapabiliirdim. Ama ben bu yolu seçtim. Onda da tabii ki geçmişten gelen, fotoğrafçı oluşumdan gelen sebepler var... **İ**

